

DE
MOLLENDINORVM

SANCTITATE

DE VITIS DISSERTATIO

PRÆLECTIONES SVAS

PER INSTANS SEMESTRE AESTIVVM HABENDAS

JURIDICÆ

THEODOR. GEORG. CVLIIELM.

EMMINGHVS

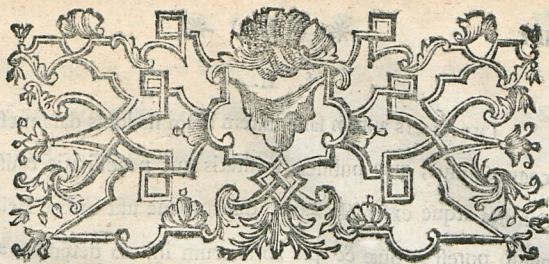
VRIVM DOCTOR ET PROFESSOR PVBLICVS

IN ACADEMIA JENENSII

LITTERÆ M. A. G. T. P. A. N. I. S.

CL. P. C. V. I. I. I.

DE
MOLENDINORVM
SANCTITATE.

§. I.

BELLA privata, faidasque illas, quibus uni-
verta fere olim devastabatur Germania,
peculiarem certis quibusdam rebus ac locis
sanctitatem conciliaſſe, hocque effeciſſe,
ut ſingularis iſtis pax & ſecuritas, quam ſine graviore pœna
nemo violare auderet, publice conſtitueretur, haud quen-
quam, qui vel aliquam veteris reipublicæ patriæ noti-
ciam ſibi comparavit, ignorare exiſtimo.

A 2

§. II.

§. II.

IN PRIMIS autem sanctitatem istam iis locis datam esse cognoscimus, quæ publicæ utilitatis aut necessitatis causâ condita atque extructa sunt, quorumque usu carere facile nemo potest; quæ & ipsa ab aliorum injuria defendi, ac facta tecta conservari, & quemvis in eis, tam personæ quam rerum suarum intuitu, ab omni vi injusta securum præstari, communis commodi ratio exigere visa fuit.

§. III.

SINGULAS istorum locorum species jam enumerare lubens superfedeo *); de ea saltem sanctitate, qua *molendina* a majoribus nostris munita fuisset constat, quædam pro instituti mei ratione in medium prolaturus.

*) Scire eas cupiens adeat *MEVIVM Comment. ad Ius Lubec.* P. IV. Tit. XV. Art. II.

§. IIII.

NON vero nudius demum tertius, sed ab antiquissimis inde temporibus, sanctitatem hancce molendinis tribuisse

isse Germanos, vel ex eo luculenter adparebit, quod veteres FRANCI graviori multa prosequuti sunt, quotquot ex molendino aut frumentum furto abstulerunt, aut rerum eo pertinentium quidquam surripuere. Ita enim præcipit L. SALICA *): *Si quis ingenuus in molino alieno ammonam furaverit, ei cujus molinus est, DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis judicetur. Ei vero, cujus amona est, similiter DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura. Si quis ferramentum de molino alieno furaverit, M DCCC. den. qui faciunt solidos XLV. culpabilis judicetur, excepto cap. & del.*

*) Tit. XXIII. §. I. II.

§. V.

EIDEM respondet L. BAIUVVARIORVM, *) quæ molendina ædificiis publicis, quorum quippe aditus culibet pateret, nominatim adnumerat, furtum in iis commissum sacrilegio æquiparat, eodemque illud modo, ac si in templo patratum fuisset, puniri jubet, verbis: *Et si in Ecclesia, vel infra curtem Ducis, vel in fabrica, vel*

IN MOLINO aliquid furaverit, ter niungeldum componat, hoc est ter novem reddat; quia iste quatuor domus CA-SAE PVBLICAE sunt, & semper patentes.

*) Tit. VIII. Cap. II. §. I.

§. VI.

*NEC aliter judicarunt WISIGOTHI, dum eum, qui de instrumentis molaribus aliquid furatus fuerit, id proprietario non tantum restituere, insuperque, sicuti in alijs furtis, injuriam illatam certa pecuniæ summa componere, verum & centum flagellorum ictibus coerceri iusserunt, ita statuentes: *) Si quis de molinis aliquid involaverit, quod furatum est restituat, & insuper componat, sicut de alijs furtijs legi tenetur, & extra hoc centum flagella suscipiat.*

*) L. WISIGOTH. Lib. VII. Tit. II. Cap. XII.

§. VII.

NON solum autem in eos, qui ex molendino aliquid surripuerint, sed in illos quoque, qui ipsum molendinum

dinum effregerint , aut incendio aliove nefario facinore
 corruperint & destruxerint , severiorem poenam statuisse
 majores nostros , ex iisdem legibus antiquis cognoscere
 licet. Pertinet huc L. LANGOBARDORVM : *) *Si quis
 molinum alterius aslo animo incenderit , id est voluntarie,
 in triplum eum restituat , sub estimatione pretii cum omni-
 bus , que intus cremata sunt. Si quis molinum alterius
 scapellaverit , vel clausuram ruperit sine auctoritate judicis,
 componat solidos XII. illi , cujus molinum esse invenitur. Et
 si judicem interpellaverit , & judex dilataverit ipsam causam
 deliberare , aut licentiam dederit adverse parti ipsam moli-
 num evertendi , componat solidos XX. L. WISIGOTHO-
 RVM : **) *Si quis molina violenter effregerit , quod fregit
 infra XXX. dies reparare cogatur , & insuper XXX. solidos
 cogatur exsolvere. Quodsi infra statutum tempus non repa-
 raverit , alios XXX. solidos implere cogatur , & centum in-
 super flagella suscipiat. Eadem & de stagnis , que sunt
 circa molina conclusiones aquarum , precepimus custodiri.
 L. SALICA : ***) *Si quis scclusam de farinario (i. e.
 molen-***

molendino) *alieno ruperit, DC. den. qui faciunt fol. XV. culpabilis judicetur.*

*) Lib. I. Tit. XVIII. §. III. V.

**) Lib. VIII. Tit. III. Cap. XXX.

***) Tit. XXIII. §. III. Add. 10. HERING Tr. *de molendinis eorumque jure* Qu. XXXVII.

§. VIII.

ITA veteres: quorum sententiam & subsequenter aetatis comprobarunt posterius. Luculentum ejus testimonium nobis suppeditat IVS PROV. SVEVICVM, *) molendinis jus potius praeter aliis privatorum aedibus diserte ita tribuens: *Dew mühl hat auch pessere Recht, denn ander Huser.* Ea-que de causa & Imperatores perpetuam illis pacem nominatim sancivisse, seu pristinam potius de non violandis iis legem renovasse, renovatamque stabilivisse, VTRVMQUE nos docet SPECVLVM: **) *Nun vernemmet den andern (vel, uti Speculum Saxonicum habet, den alten) Fried, den Kayserlicher Gewalt gesetzt und gestattet hat, mit williger Chur in allen Teutschen Landen der Fürsten und weisen Meister, und*

und ander weiser Leuth Rath, die in dem Lande waren, alle Tag und allezeit sollen haben Fried - - MÜHLEN - - die soll alles steten Fried haben, (und alle die darein oder darauf kommen, quod addit Speculator Saxo). Nec hoc figmentum saltim Speculatorum esse, probat Pax publica CAROLI IV. Imp. de A. c. 10 ccc LI. ***). Wir wollen auch für allen Dingen, daß - - MÜHLEN sonderlichen Frieden haben, und daß die niemand angreiffe, leidige, noch beschedige. Item Pax publica WENCESLAI Imp. de A. c. 10 ccc LXXXIX. ***). Auch ist geredt worden, und wollen das vor allen Dingen, - - daß alle - - MÜHLEN - - sicher seyn und Fried haben sollen.

*) Cap. CLXXI. p. 291. edit. BERGER.

**) SPEC. SVEV. Cap. CXCII. p. 290. ibid. SPEC. SAXON. Lib. II. Art. LXVI.

**) ap. LEHMANNVM Chron. Spir. L. b. VII. Cap. XLVII. p. m. 708.

****) ap. BVND. Lib. VII. Cap. LXVIII. p. 759. Add. DATI de pac. publ. Lib. I. Cap. XVI. n. 46. p. m. 124.

§. VIII.

HAEC procul dubio quoque ratio est, quæ ejusdem ævi legislatores commovit, ut eos, qui ex molendinis furto quid abstulerint, latronum & sacrilegorum instar atrocissima rotæ pœna adfici juberent. Ita certe statuit IVS PROV. SAXONICVM *) & ALAMANNICVM: **) *Alle Mölder, und die den Pflug berauben, oder MÜHLEN, oder Kirchen &c. die soll man alle radebrechen.* Quæ verba, quamvis interpretes vulgo de frumenti furto, eoque violento, explicant, ***) de quovis indistincte furto, in molendino perpetrato, intelligenda esse, probare mihi videntur insequentia verba memorati textus IUR. PROV. ALAMANNICI: ****) *Der in den Mühlen icht (i. e. quicquam) stiblet, das fünf Schilling wehrt ist, den soll man radbrechen; & porro alibi: *****) Wer in der Mühl Korn oder Mel stilt vier Pfennig wert, man sol im Haut und Har abslaben, und stilt er vier Schilling wert, und was er anders stilt dann Korn und Mehl, das sol man richten als bie vor geschrieben ist.*

*) Lib.

*) Lib. II. Art. XIII.

**) Cap. CXIV. §. III. p. 198. edit. BERGER.

***) Vid. ZOBEL ad cit. Art. XIII. Lib. II. not. i.) BEYER
delin. jur. criminal. Art. CLXXI. Pofit. XXII.

****) d. c. CXIV. §. IV.

*****) Cap. CLXXV. p. 291. edit. BERGER.

§. X.

NEQUE vero pacis solummodo tempore, sed & inter armorum bellicque strepitus, molendinorum securitati prospexerunt leges: cum alias inter arma silere dicantur. Etenim & milites ab eorundem everfione aut destructione, sine speciali ducis fui juffu, sub gravioris poenæ comminatione arcant; nullo fervato difcrimine, five in hofitico five in alio deprehendantur loco. Facit huc *die REVTTER-BESTALLUNG de A. 1610 LXX. *)*: *Item es foll auch keiner MÜHLEN - - es sey Freunden oder Feinden zuffündig, ohne Erlaubniß beschädigen oder zerbrechen - - bey Leibes Strafe.* Cui respondet *der CHVRSÄECHS. ARTICVLS-BRIEF de A. 1600. **) Kirchen, Klöfter -*

auch MÜHLEN -- soll keiner weder in Freundes noch Feindes Land muthwillig und ohne Befehl verderben, verbrennen, und sonst verwißten, - - denn wer hierinnen verbricht, der soll nach Erkenntnis des Rechts am Leben gestrafft werden.

*) Art. LXIX.

**) Art. XIX.

§. XI.

Ex haftenus deductis molendinorum sanctitatem, neminem non, quantum satis est, perspicere posse, arbitror. Quæ cum nec hodie ulla lege sublata dici queat; qualitas autem loci simul & delictum in eo commissum atrocius, graviorique pœna dignum, reddat; facile quoque erit ad cognoscendum, quævis delicta in molendinis patrata, quibus eorum simul violatur sanctitas, sive ipsum molendini ædificium, sive instrumenta molaria, sive personas ibidem verstantes, harumve res, adficient, adhuc hodie severiore pœna coercenda esse. Etenim & nostræ reipublicæ interest, quemlibet loca ad communem omnium usum extructa tuto frequen-

frequentare, eaque ipsa cum pertinentibus ad ista rebus a nefariis facinorosorum ausibus majori cura defendi, & incorrupta fervari.

§. XII.

QVIBVS præfructis, nemo in disceptionem jure vocabit, quod v. c. 1) incendium molendino doio molo paratum, 2) furtum, homicidium &c. in eo commissum, 3) vis & injuria personis illud, præsertim molendi causa, ingressis illata, 4) violenta molendini adscensio, effractio, & quævis malitiosa illius aut instrumentorum molendinariorum corruptio, &c. poena, ordinariam excedente, vindicari debeat: quamvis ipsæ illæ poenarum species, in hujusmodi delicta olim constitutæ, moribus nostris fere exoleverint, nec Carolinam Nemesin alias in earum locum substitutas determinasse constet; ut itaque judicem solum analogiam juris hic attendere oporteat.

§. XIII.

Hoc tamen concessam molendinis sanctitatem efficere, ut & immunitatem ab hospitiiis militibus præbendis iisdem

tribuat, quod quidem Doctores vulgo contendunt, *) nec-
 dum mihi persuadere possum: nisi specialis lex adsit, quæ,
 molendinorum possessores ab hoc onere immunes esse, no-
 minatim præcipiat **). Sanctitas enim loci majorem solum-
 modo securitatem adversus aliorum injurias ipsi conciliat.
 Nemo autem metatorum onus pro injuria habebit: hinc
 nec solum molendinorum sanctitatem, sine peculiari pri-
 vilegio, molitores a metatis simpliciter liberare posse, mihi
 quidem indubium videtur.

*) Tabor *de metatis* P. III. Cap. III. art. II. §. VII. LEISER
Jur. Georg. Lib. III. cap. XV. nr. 121.

***) Quorsum pertinet *Edict. Elect. Saxonie*. de Anno
 1535 Ioc xxxv. ap. LVNIG. *Cod. August.* Tom. I.
 pag. 199^r.

SED filum hic abrumpere juvat, et cum a
 SERENISSIMIS SAXONIAE DVCIBVS
 CELSISSIMAE STIRPIS ERNESTINAE,
 HVIVS ACADEMIAE CONSERVATORI-
 BVS

BVS MVNIFICENTISSIMIS, DOMINIS
 MEIS LONGE CLEMENTISSIMIS, ju-
 rium Professoris publici munus haud pridem gra-
 tiosissime mihi demandatum fuerit, quam insignem
 prorsus in me clementiam devotissima semper mente
 venerabor, piaque pro diutissima TANTORVM
 PRINCIPVM incolumitate vota quotidie nun-
 cupabo, paucis adhuc prælectiones, per instans
 semestre æstivum publice privatimque a me haben-
 das, indicare liceat. Supremi nimirum Numinis
 gratia clementer adspirante,

Publice Hora pomerid. IIII - V. singulis Lunæ Jovisque
 diebus *Jus Cambiale* ad filum HEINECCII ;

Privatim Hora VIII - VIII. *Institutiones Juris Romani*
 duce eodem HEINECCIO ;

Hora X - XI. *Jus Germanicum privatum* præ-
 eunte ENGAVIO ;

Hora II - III. *Jus Criminale* ad ductum ejus-
 dem ENGAVII

docere mecum constitui.

QVIBVS

QVIBVS proinde recitationibus, quarum in-
 titum proxime e tabula publica significabo, ut gene-
 rosissimi ac nobilissimi legitimarum disciplinarum
 cultores frequentes interesse haud dedignari velint,
 ea, qua par est, observantia & humanitate rogo
 atque obtestor. Scrib. Ienæ d. x x x. Martii

clō I o c c L V I I I .

ULB Halle
006 669 409

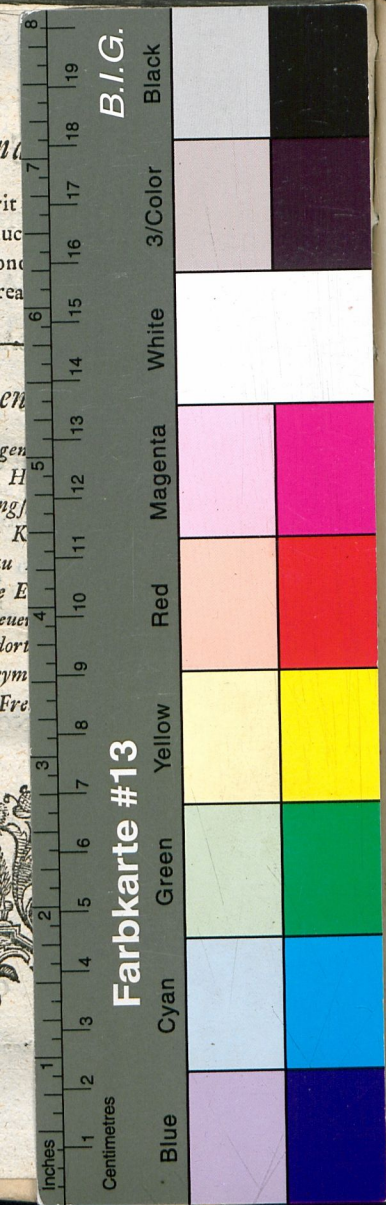
3

NO 7P

DE
MOLENDINORVM ^{13 930}
SANCTITATE ^{1758,6}
BREVITER DISSERIT

INSIMVLQVE
PRAELECTIONES SVAS
PER INSTANS SEMESTRE AESTIVVM HABENDAS
INDICAT
THEODOR. GEORG. GVILIELM.
EMMINGHAVS
IVRIVM DOCTOR ET PROFESSOR PVBLICVS
IN ACADEMIA IENENSI.

~~~~~
IENAE
LITTERIS MARGGRAFIANIS
MDCCLVIII.